

## Lietuvių tautosaka *Wisła* publikacijose: bibliografinis aprašas (1888–1899)

XIX a. pabaigoje Lietuvoje pradėta intensyviai tirti tautosaką ir tarmes. Tai lėmė naujų tyrimo metodologijų<sup>1</sup>, turinčių etnolingvistikos užuomazgų<sup>2</sup>, formavimąsi. Įvairios tuo metu veikusios tautotyros draugijos labai domėjosi lietuvių tautosaka, išsiskiriančia kalbos originalumu ir kultūros archajiškumu. Labiausiai prie lietuvių tautosakos rinkimo, surinktų duomenų skelbimo ir tyrimo yra prisidėjusios Rusijoje, Vokietijoje, Lenkijoje ir Lietuvoje veikusios draugijos: Rusijos geografų draugija (*Русское географическое общество*, įkurta 1845), Lietuvių literatūros draugija (*Litauische litterarische Gesellschaft*, 1879–1926), Lenkijos tautotyrininkų draugija (*Polskie Towarzystwo Ludoznawcze*, įkurta 1895), Lietuvių mokslo draugija (1907–1940). Svarbiausias šių draugijų tikslas buvo etnografinio ir folklorinio pobūdžio duomenų rinkimas, jų moksliniuose darbuose vyravo tarmių tyrimai. Pasak Vacio Miliaus, lietuviai inteligentai spaudos draudimo laikotarpiu negalėjo skelbti liaudies kultūros tyrimų Lietuvoje, todėl siekė glaudžiau bendradarbiauti su kaimyninių šalių šios srities draugijomis ir žurnalais<sup>3</sup>. Pastarieji į savo veiklą stengėsi įtraukti įvairių tautų mokslininkus, tautosakos rinkėjus bei jų talkininkus. Lenkijoje ėjęs žurnalas *Wisła*<sup>4</sup> XIX a. pabaigoje išspausdino daug vertingos medžiagos, surinktos Lietuvoje. Žurnalas nepriklausė nė vienai mokslo draugijai, todėl išsamesnių duomenų apie jo svarbą lietuvių folkloristikos istorijai iki šiol nebuvo skelbta (plg. V. Milius mokslo draugijų veiklos apžvalgą<sup>5</sup>).

Mėnesinis geografinis ir etnografinis žurnalas *Wisła* buvo leidžiamas Varšuvoje 1887–1905 m. Jį įsteigė Arturas Gruszeckis; 1888–1899 m. redagavo Janas Karłowiczius, o 1899–1905 m. – Erazmas Majewskis; žurnalo leidyba buvo atnaujinta 1916 ir 1922 m.

- 1 Danguolė Mikulėnienė, Anna Stafecka. „Iš lietuvių ir latvių tarmėtyros istorijos: leksikos klausimai Eduardo Volterio programose“, *Baltistica*, t. XLVI (1), 2011, p. 123–133.
- 2 Kristina Rutkovska. „Jano Karlovičiaus ir Mečislovo Davainio-Silvestraičio bendradarbiavimas: metodologijos raida, etnolingvistikos apraiškos“, *Archivum Lithuanicum*, t. 15, 2013, p. 221–248.
- 3 Vacys Milius. *Mokslo draugijos ir lietuvių etnografija*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1993, p. 3.
- 4 *Wisła*: miesięcznik geograficzno-etnograficzny, redaktorzy: Artur Gruszecki (1887–1888), Jan Karłowicz (1888–1899), Erazm Majewski (1899–1905), wydawany w latach 887–1905 i 1916–1917, 1922 w Warszawie, t. I–XXI.
- 5 V. Milius. *Min. veik.*, p. 3–144.

Iš viso išėjo dvidešimt vienas *Wisłos* tomas. Žurnalas nemažai prisidėjo prie lenkų etnografijos ir folkloristikos raidos. Jam rašė ir su juo bendradarbiavo nemažai garsių lenkų (Zygmuntas Glogeris, Romanas Zawiliński, Eliza Orzeszkowa, Hieronimas Łopaciński, Stanislawas Ciszewskis, Ludwikas Krzywickis, Alexanderis Brückneris ir kt.) ir užsienio mokslininkų (Adolfas Černy, Ivanas Franko, Friedrichas Salomonas Kraussas, Nikolajus Sumcovas, broliai Antanas ir Jonas Juškos ir kt.), jo bendradarbiais yra buvę daug ir mažai žinomų vietinių tautosakos rinkėjų ir tyrėjų.

Lietuviška medžiaga dažniau buvo publikuojama tik 1888–1899 m., kai jo redaktoriumi tapo iš Lietuvos kilęs ir Vilniuje studijavęs lenkų etnografas, dialektologas, leksikografas ir lyginamosios kalbotyros specialistas J. Karłowiczius. Redaktorius laikėsi nuostatos, jog žurnale turėtų būti spausdinami moksliniai straipsniai, o „gyvoji“ medžiaga leidžiama atskiru leidiniu, pavadintu *Biblioteka Wisły*<sup>6</sup>. 1894 m. jame buvo išspausdintas svarbus Mečislovo Davainio-Silvestraičio veikalas *Żemaičių padavimai*, kurį sudarė dvi didelės apimties knygos<sup>7</sup>.

*Wisłos* žurnalo struktūra buvo panaši į kitų tuo laikotarpiu Europoje leidžiamų etnografinių žurnalų struktūrą. Ji sudarė trys skyriai. Pirmajame, pagrindiniame skyriuje, pavadintame „Straipsniai“ (*Artykuły*), buvo skelbiami mokslinė analize grįsti darbai. „Bibliografiniame informaciniame“ (*Bibliograficzno-informacyjny*) skyriuje buvo nagrinėjami bei vertinami Lenkijos ir užsienio šalių tautosakos leidiniai. Nuo 1888 metų žurnale buvo recenzuojama kiekviena mokslinę vertę turinti knyga, todėl mokslininkus galėjo greitai pasiekti informacija apie kitose šalyse atliekamus tyrimus. Trečiajame – „Paieškų“ (*Poszukiwania*) skyriuje buvo skelbiama medžiaga moksliniams tyrimams. Neretai straipsniai būdavo rengiami mokslininkų grupių. Pateikti naujų duomenų galėdavo ne tik kolegos mokslininkai, bet ir žurnalo skaitytojai. Tokia pagalba buvo labai vertinama ir naudinga tyrėjams. Žurnalo tematika visą laiką keitėsi: vienos temos buvo plėtojamoms, kitos – primirštos.

Atlikta dvylikos *Wisłos* žurnalo tomų, išleistų 1888–1899 m., turinio analizė atskleidė, kad žurnale bendradarbiavo penkių šalių mokslininkai. Tuo metu, kaip jau buvo minėta, žurnalo redaktoriumi dirbo J. Karłowiczius, kuris kiek anksčiau buvo organizavęs tautosakos rinkimą Lietuvoje, radęs čia bendradarbių, parengęs specialią „mitologijos“ rinkimo Lietuvoje programą<sup>8</sup>. Straipsnius ir sukauptus duomenis iš Lietuvos žurnalui teikė broliai Antanas ir Jonas Juškos, Juozas Kybartas, Jonas Vitartas, Antanas Miežinskis, Tadas Daugirdas, Brunas ir Liudvikas Korotinskiai, Rafalas Liubičas, Alfredas Romeris, Mečislovas Davainis-Silvestraitis ir kt. Iš viso žurnale per tą laiką buvo paskelbta apie du šimtus straipsnių ar smulkesnės informacijos, kur buvo pasiremta duomenimis iš Lietuvos; jos buvo gana daug visuose trijuose žurnalo skyriuose.

6 Kristina Rutkovska. „Zasługi Jana Karłowicza dla języka i folkloru litewskiego”, *Poradnik Językowy*, 2012, Nr 5, p. 21–29.

7 *Biblioteka Wisły*, t. XII, z. 1: *Podania żmujdzkie*, zebrał i dosłownie spolszczył Mieczysław Dowojna-Sylwestrowicz, Warszawa: Skład Główny w Księgarni M. Arcta, 1894; *Biblioteka Wisły*, t. XIII, z. 2: *Podania żmujdzkie*, zebrał i dosłownie spolszczył Mieczysław Dowojna-Sylwestrowicz, Warszawa: Skład Główny w Księgarni M. Arcta, 1894.

8 K. Rutkovska. „Jano Karlovičiaus ir Mečislovo Davainio-Silvestraičio bendradarbiavimas: metodologijos raida, etnolingvistikos apraiškos“, *Archivum Lithuanicum*, 2013, Nr. 15, p. 221–248.

„Paieškų“ skyriaus apžvalga rodo, kad skelbiama medžiaga buvo įvairaus pobūdžio, daugialypė. Lietuviškos medžiagos rinkėjai labiausiai domėjosi archeologijos, tautosakos ir geografijos temomis. Daug žinių buvo surinkta apie piliakalnius, Joninių, arba Rasų šventės, apeigas, liaudies mediciną, trobesius, etnografines ribas, krivulę. Kiek mažiau medžiagos pateikta apie topografinius pavadinimus, patarles, antgamtines būtybes, kita-taučius, Vėlines, žmonių požiūrį į gamtą, teisės tradicijas. Ne visi rinkėjai skelbdavo savo pačių surinktą medžiagą, dažnai ji buvo rasta kokiuose nors šaltiniuose. Garsiausi ir dažniausiai cituojami buvo Józefo Ignaco Kraszewskio darbai *Litwa* ir *Wilno*. Iš lietuviškos medžiagos šaltinių buvo paminėta *Kowińska pamiatna księżka* (Kauno atminimų knyga), Dionizo Poškos *Rozmyślania wieśniaka rolnika o narodzie i języku Litewsko-Żmujdzkim* (Kaimiečio artojo mąstymai apie lietuvių ir žemaičių tautos istoriją ir jos kalbą), Augustino Rotundo *Rozmowa Polaka z Litwinem* (Lenko pasikalbėjimas su lietuviu), Motiejaus Valančiaus *Biskupstwo Żmujdzkie* (Žemaičių vyskupystė). Naudotasi ir Peterburge leistu enciklopediniu žodynu (*Энциклопедический словарь*), ir Władysława Wójcickio straipsniu „Fantastyczne postacie ludowe“ (Fantastinės liaudies būtybės) duomenimis.

*Wisłós* žurnalas buvo svarbus ne tik dėl jame publikuojamos mokslininkų surinktos medžiagos ir jos tyrimų, bet ir dėl pateikiamų bibliografinių nuorodų. Visą laiką buvo domėtasi Lenkijos ir užsienio šalių panašaus pobūdžio publikacijomis ir jos buvo pristatomos skaitytojams. Bibliografijos skyriaus medžiagos analizė parodė, kad informacijos apie Lietuvą ir jos papročius, kultūrą buvo XIX a. pabaigoje išspausdinta gana daug lenkų, vokiečių ir rusų kalba leidžiamuose šaltiniuose. Iš viso jų pavyko nustatyti apie dvidešimt, visi jie buvo plačiai žinomi, prenumeruojami įvairiose šalyse.

Šio žurnalo vaidmuo ir jame skelbti mokslininkų darbai iki šiol nėra tinkamai įvertinti ir aprašyti, bet vis tiek tvirtai galima teigti, kad žurnalas skatino plėtoti mokslinius Europos folkloro tyrimus ir faktografinės medžiagos kaupimą. Jis nemaža prisidėjo ir prie Lietuvoje surinktos etnografinės medžiagos tyrimų publikavimo ir jų viešinimo. Nors *Wisła* nebuvo folkloro ir komparatyvistikos teorijų lyderė, bet atliko svarbų darbą šviesdama tautosakos rinkėjus. Žurnalas rėmėsi to meto Europos mokslo laimėjimais, skelbė galimas liaudies kultūros interpretacijas, žadino patriotizmą. Kultūros reiškiniai buvo aprašinėjami pasiremiant kalbos duomenimis. Svarbi sudedamoji tautosakos tyrimų dalis buvo etimologija ir su ja artimai susijusi onomastika. Nepaprastai malonu šiandien konstatuoti, kad į tokio pobūdžio pažangius tyrimus buvo įtraukta Lietuva, kad naujos ir perspektyvios mokslo idėjos ją pasiekė dar XIX amžiuje, taigi buvo žinomos ir plėtojamoms Lietuvoje tuo pat metu kaip ir visoje Europoje.

Pateikdamos *Wisłoje* paskelbtų su Lietuva susijusių publikacijų bibliografinį aprašą tikimės, kad šiame žurnale skelbta vertinga medžiaga galbūt taps išsamesnių mokslo tyrimų objektu, nes ja lietuvių folkloristikoje iki šiol beveik nebuvo remtasi.

Agata Adamaitytė, Kristina Rutkowska

## PUBLIKACIJŲ BIBLIOGRAFINIS APRAŠAS (1888–1899)

## I. „Straipsnių“ skyriaus publikacijos

Šio skyriaus publikacijos atskleidžia, kokiomis temomis labiausiai domėjosi lietuviškos etnografinės medžiagos rinkėjai, pateikėjai ir tyrėjai rinkdami ir analizuodami, kaip tuomet jiems atrodė, mirštančios tautos kultūrinės vertybes.

Jau pirmuosiuose žurnalo tomuose pasirodė keletas straipsnių apie lietuvių liaudies dainas:

***Próbki piosnek litewskich [Lietuviškų dainų pavyzdžiai], zebrał Kibort, 1887, t. I, z. 2, p. 78–80; t. I, z. 3, p. 112–115; t. I, z. 4, p. 156–160; t. I, z. 5, p. 192–200; t. I, z. 6, p. 233–240; t. I, z. 7, p. 271–279; t. I, z. 8, p. 312–317; t. I, z. 9, p. 345–366.***

J. Kybarto publikacija buvo skelbta net per aštuonis numerius. Joje pateikti Vilniaus ir Gardino gubernijose surinkti lietuvių dainų tekstai su natomis ir komentarais, dažnai pridėtas ir tų dainų vertimas į lenkų kalbą. Autorius nagrinėja lietuvių dainų turinį, struktūrą, tipus, atlikimo būdus. Aptaria dainų pavadinimų sudarymo principus, atlieka etnolingvistinę raktinių žodžių analizę (pvz., žodžio *vargas* vartojimą įvairiuose kontekstuose), ieško paralelių su Kristijono Donelaičio kūryba, pasiremia A. Juškos *Lietuviškomis dainomis* (1880–1882, t. I–III).

***Biruta. Dożynki na Litwie [Derliaus šventė Lietuvoje], 1889, t. III, z. 1, p. 92–94.***

Autorius, pasivadinęs Biruta, aptaria vieną rugiapijūtės dainą, užrašytą netoli Gardino esančiuose Šiauruose (Lydos pav., Vilniaus gub.) iš Boleslovo Narbuto (Teodoro Narbuto sūnaus).

***Jan Karłowicz. Systematyka pieśni ludu polskiego [Lenkų liaudies dainų sistematika], 1889, t. III, z. 2, p. 254–278; tęsinys: 1895, t. IX, z. 4, p. 645–673.*** Tai lyginamojo pobūdžio darbas, į kurį autorius įtraukė ir lietuvių liaudies dainų bei pasakų (t. III, z. 2, p. 264–265, 275–276). 1895 m. paskelbtame šio darbo tęsinyje paminėta iš M. Davainio–Silvestraičio gauta informacija apie Panevėžio pavieta dainuojamą žemaitišką dainą apie Jonuką ir Onytę (*Janek i Anusia*) (t. IX, z. 4, p. 673).

Buvo pateikta lietuvių padavimų, pasakų:

***Biruta. Dwa podania [Du padavimai], 1889, t. III, z. 3, p. 645–646.***

Publikacijoje pristatyti du lietuvių padavimai: „Sosny w Lidzie“ (Pušys Lydoje) ir „O kościele świętej Anny w Wilnie“ (Apie Šv. Onos bažnyčią Vilniuje).

**Podania i legendy zapisane u autorów staropolskich [Padavimai ir legendos, užrašyti senovės lenkų autorių], przez Bronisława Grabowskiego, 1890, t. IV, z. 1, p. 32–48; t. IV, z. 4, p. 759–768.**

Į B. Grabowskio sudarytą padavimų ir legendų rinkinį įdėti ir du lietuvių padavimai: „Strachy w Trokach“ (Vaiduokliai Trakuose) (t. IV, z. 1, p. 37) ir „Żart przestraszający“ (Baisus pokštas) (t. IV, z. 4, p. 766–767). Jie čia greičiausiai pateko atsitiktinai, nes visi kiti tekstai yra lenkiškos tematikos. Šie padavimai lietuvių kultūrai svarbūs dėl juose paminėtų Vilniaus miesto ir archeologo, kultūros veikėjo grafo Eustachijaus Tiškevičiaus, kuris, kaip pasakojama, savo svečiui – Lucko vyskupui Grochovskiui – nukirtęs galvą.

**Jan Witort. Dwie bajki z pod Poniewieża [Dvi pasakos iš Panevėžio apylinkių], 1897, t. XI, z. 2, p. 263–265.**

Pasakojama apie kunigus, sutikusius žmogų, mokantį skaityti mintis, išpildyti norus.

**Jan Witort. Legiend o Sicińskim pośle upickim [Legenda apie Čičinską, Upytės pasiuntinį], 1897, t. XI, z. 3, p. 433–447.**

Trumpai aprašytas Upytės miestelis ir čia stūksantis padavimais apipintas Čičinsko piliakalnis. Pateiktas iš Michała Balińskio ir Tymoteusza Lipińskio knygos *Starożytna Polska* (1846, t. III, 1886, t. IV) paimtas pasakojimas apie Sicinskį ir 1890 m. Panevėžyje iš Dionizo Jasinskio užrašytas padavimas. Papasakota ir tikra istorija apie Upytės pavieto dvarininką bajorą Vladislovą Sicinskį (Čičinską), kuris 1652 m., pasinaudojęs *liberum veto* teise, išardė Varšuvos seimą. Dėl to Čičinskas vėliau tapo neigiamu legendų ir literatūrinių kūrinių veikėju. Padavimo fragmentą J. Vitartas cituoja iš E. Tiškevičiaus monografijos *Biržai* (1869). Trumpai aptarta padavimų tematika ir jų įvairovė, lietuvių padavimams būdingas nugrimzdusių dvarų, bažnyčių ir miestų motyvas. Autorius šiuo atveju pasiremia profesoriaus N. Sumcovo darbu „O miastach zapadnych“ ir pažymi, kad panašaus turinio padavimų pasitaiko ir Baltarusijoje.

Nemaža dėmesio skirta žemaičių kalbai, tradicinei kultūrai:

**[[ózef] Kibort. Żmujdzkie podania o kwiatach [Žemaičių padavimai apie gėles], 1893, t. VII, z. 1, p. 156–157.**

Aprašytos žemaičių mėgstamiausios gėlės, pateikta padavimų apie rūtas, iervas ir našlaites.

**[[ózef] Kibort. Żmujdzkie prawo bartnicze [Žemaičių bitininkystės teisė], 1893, t. VII, z. 2, p. 296–299.**

Straipsnis skirtas tuometinei žemaičių teisės analizei, be to, autorius tiria ir paaiškina žodžių *bičiulis* (*bicziulis*), *bičiulystė* (*bicziulyste*) reikšmes.

**J[ózef] Kibort. *Charakterystyczne wyrażenia żmujdzkie* [Būdingi žemaitiški posakiai], 1893, t. VII, z. 2, p. 312–317.**

Autorius pateikia žodžio *kantrybė* (*kątribie*) sinonimus: *kątrumas*, *nukientieimas*, *pakientieimas*, *pakentimas*, *pakąnta*, paaiškina jų skirtumus. Taip pat rašo apie epitetus ir metaforas, duoda lenkų kalbos pavyzdžių, nusako žodžio *kukutis* ir žodžių junginių *makala Prani* ir *Telsziąn plumpis* reikšmes. J. Kybarto nuomone, kalboje atsispindi žemaičių būdas. Straipsnio gale įdėtas padavimas apie žemaičių kalbos kilmę.

**J[ózef] Kibort. *Humor ludu żmujdzkiego* [Žemaičių humoras], 1893, t. VII, z. 3, p. 584–590.**

Teigiama, kad žemaičiai yra tikri rimtuoliai, o humoras jiems – tik banaliūs, neprasmingos kalbės užbaigimo priemonė. Straipsnyje pateikta humoristinių posakių pavyzdžių, tiriami jų posakių struktūra, siekiama paaiškinti jų prasmę; aptariami pokštai, pateikiama žemaičių papročių aprašų.

**J[ózef] Kibort. *Kilka szczegółów o Żmujdzinach, według ich własnych podań* [Keletas žemaičių ypatybių iš jų padavimų], 1896, t. X, z. 4, p. 780–782.**

Aprašytos Žemaitijos pavietų – Telšių, Šiaulių ir Raseinių – gyventojams būdingos ypatybės. Analizuodamas žodžio *žemaitis* etimologiją, autorius vartoja lietuvių kalbos žodžius ir posakius, pateikia kai kurių pavietų gyventojų pavadinimus.

**J[ózef] Kibort. „Būrtininkas” [Burtininkas], 1897, t. XI, z. 1, p. 99–103.**

Straipsnyje atsispindi autoriaus pastangos išsaugoti lietuviškus žodžius ir žodžių junginius apie burtininkus ir burtus Žemaitijoje.

Pasirodė straipsnių apie lietuvių šeimos ir kalendorines šventes:

**Tadeusz Dowgird. *Pisanki* [Margučiai], 1890, t. IV, z. 4, p. 818–825.**

Garsus archeologas ir dailininkas T. Daugirdas pasakoja apie įvairius velykinių kiaušinių dažymo būdus ir marginimo raštus Žemaitijoje ir Lenkijoje.

**Antoni Juszkiewicz. *Wesele wielońskie* [Svotbinė rėda veliuoniečių lietuvių, surašyta per Antaną Juškevičią 1870 metuose<sup>9</sup>], 1893, t. VII, z. 3, p. 443–493; 1894, t. VIII, z. 1, p. 114–131, z. 3, p. 419–434.**

Tai viena iš vertingiausių *Wisłoje* paskelbtų publikacijų. A. Juškos straipsnis dalimis buvo spausdinamas keliuose žurnalo tomuose. Straipsnio pratarmes ir į išnašas sudėtas pastabas parašė žurnalo redaktorius ir J. Juška (t. VII, z. 3, p. 443–444).

.....  
9 Pateiktas ir lietuviškas studijos pavadinimas.

Labai išsamiai aprašyti susipažinimo su jaunąja ir jos šeima papročiai, vestuvių eiga ir jų apeigos. Dainų tekstai pateikti tikta lenkų kalba, nors tekste pavartota ir lietuviškos leksikos. Prie lenkiškų vestuvių dalyvių, šokių, jaunosios aprangos detalių pavadinimų pateikti ir lietuviški atitikmenys.

**Znicz. Wesele w zakątku litewskim [Vestuvės Lietuvos kampelyje], 1897, t. XI, z. 3, p. 459–464.**

Autorė – Marja Paprocka, pasirašiusi slapyvardžiu. Straipsnyje aprašytos Ukmergės apylinkių vestuvių apeigos ir papročiai. Tekste autorė vartoja lietuviškų žodžių ir žodžių junginių.

Atskirų straipsnių apie lietuvių liaudies tikėjimus, lietuvių mitines būtybes nebuvo išspausdinta, bet tokio pobūdžio duomenų iš Lietuvos galima rasti keliuose lyginamojo pobūdžio darbuose:

**J[an] Karłowicz. Podanie o Madeju [Padavimas apie Madeją], 1888, t. II, z. 4, p. 804–821; tęsinys: 1889, t. III, z. 4, p. 881–885.**

Straipsnyje analizuojami du lietuvių padavimai. Vienas – „O studencie, który do piekła i nieba wędrował“ (Apie studentą, kuris keliavo į pragarą ir dangų) – užrašytas Augusto Schleicherio Mažajoje Lietuvoje, o antras – Karlo Brugmanno Garliavoje (lenk. *Godlewo*) prie Kauno. Abu šie pasakojimai siejami su lenkų padavimais apie Madeją. J. Karłowiczius į šį straipsnį įdėjo ir M. Davainio-Silvestraičio atsiųstą padavimą, užrašytą Panevėžyje iš Konstantino Mantauto.

**Ludwig Krzywicki. Zwyczaj ludu w oświeceniu porównawczem. Baba jako wróżba nieszczęścia [Liaudies papročių palyginimai. Boba kaip nelaimės ženklas], 1889, t. III, z. 4, p. 860–874.**

Autorius palyginimui pateikia ir vieną lietuvių prietarą apie bobą (p. 863).

**M[ikołaj] Sumców. Boginki – mamuny [Deivės], 1891, t. V, z. 3, p. 573–587.**

Rašydamas apie deives, autorius užsimena ir apie lietuvių tikėjimus raganomis bei laumėmis (p. 577).

**Erazm Majewski. Wąz w mowie, pojęciach i praktykach ludu naszego [Žaltys mūsų liaudies kalboje, savimonėje ir tikėjimuose], 1892, t. VI, z. 1, p. 87–140; tęsinys: t. VI, z. 2, p. 318–371.**

Šis E. Majewskio darbas išsiskiria lyginamoju aspektu. Jame kalbama apie lietuviškosios žalčio mitologemos kilmę, pateikiami žalčių ir dievybių lietuviški pavadinimai iš J. I. Kraszewskio darbų, nemažai įdėta ir „gyvos“ tautosakinės medžiagos. Aprašyti lietuvių tikėjimai žalčiais, atpasakoti padavimai apie Eglę ir užkeiktą žaltį,

apie baziliską (t. VI, z. 1, p. 94–95, 100–101, 116–117, 117–119, 124, 129; t. VI, z. 2, p. 333–334, 338, 339, 356, 357).

**Regina Lilientalowa. Przesądy żydowskie [Žydų prietarai], 1898, t. XII, z. 1, p. 277–284.**

Straipsnyje aprašyti žydų, gyvenančių Varšuvoje, Sandomiere, Volynėje ir Lietuvoje, prietarai.

**Erazm Majewski. Kukułka w mowie, pieśni i pojęciach ludu naszego [Gegutė mūsų liaudies kalboje, dainose ir savimonėje], 1898, t. XII, z. 3, p. 385–408.**

Straipsnyje pateikiami lietuvių kalboje vartojami gegutės pavadinimai: *gege*, *geguže*, *gegele*, *gegute*, *gieguže*. Pasiremdamas Liudviko Adomo Jucevičiaus (Juškos) veikalu *Lietuva* (1846), E. Majewskis nagrinėja prietarus ir legendą apie brolių gedėjusią ir iš sielvarto gegute pavirtusią mergelę, užsimena apie gegutės šventę ir jos apeigas (t. XII, z. 3, p. 387, 388, 390, 392, 393, 401–402, 403–404, 406–407, 408).

Vienas straipsnis buvo susijęs su baltų mitologija:

**Antoni Mierzyński. Nuncius cum baculo. Studium archeologiczne o krywuli [Nuncius cum baculo. Archeologinės studijos apie krivulę], 1895, t. IX, z. 2, p. 361–397.**

Rašoma apie vyriausiąjį senovės baltų žynį – krivį, gyvenusį Romuvoje. Daugiausia dėmesio skirta krivio lazdai. Ją aprašydamas autorius pateikia terminų ir posakių lietuvių kalba, taip pat nurodo šaltinius, kuriais jis rėmėsi (*Wislos „Paieškų“ skyriai*, tema III. *Kula; Die Klucke und die Kriwule – Schulzenzeichen aus Westpreussen und Litauen; Deliciae Prussicae oder Preussische Schaubühne* ir kt.); surinkta medžiaga komentuojama, tiriamas jos autentiškumas.

Populiari tema – lietuvių valstiečių darbai, jų buitis:

**Alfred Römer. Jeździec z sochą [Raitelis su žagre], 1889, t. III, z. 1, p. 169–170.**

Lenkų dailininko, skulptoriaus ir etnografo trumpučiam straipsnelyje komentuojamas trečiojo tomo pradžioje įdėtas piešinys, vaizduojantis raitelį su žagre. Pateikta keleto lietuvių valstiečių naudojamų įrankių aprašai.

**Alfred Römer. Chata w gub. wileńskiej i sąsiednich [Troba Vilniaus gubernijoje ir kaimynystėje], 1889, t. III, z. 4, p. 888–889.**

Straipsnyje autorius išsamiai aprašo, kaip atrodė trobų išorė ir jų vidus Vilniaus ir gretimose gubernijose.



**Gabrjel Rodziewicz. *Rybołówstwo na Litwie [Žveįyba Lietuvoje]*, 1895, t. IX, z. 1, p. 92–99.**

Apraęyti lietuvių žveįybos ypatumai ir žmonių išradingumą atspindintys žveįybos prietaisai bei reikmenys.

Paskelbtas ir vienas antropologinis tyrimas:

**Ludwig Ksziwicki. *Spostrzeżenia nad barwą włosów i oczu [Pastebėjimai dėl plaukų ir akių spalvos]*, 1891, t. V, z. 4, p. 847–851.**

Apraęyta Šiaulių regiono gyventojų plaukų ir akių spalva.

## II. „Paieškų“ skyriaus publikacijos

Svarbiausias skyriaus tikslas buvo padėti mokslininkams surinkti papildomų duomenų savo moksliniams tyrimams. Rinkėjų komentarai, užrašymai, straipsniai, skelbiami „Paieškose“, buvo įvairiausio pobūdžio: „gyva“, neapdorota medžiaga, bibliografinės nuorodos, straipsnių ir knygų recenzijos, individualūs pastebėjimai, tyrimai. Šitaip mokslininkai apsikeisdavo informacija, aktualia lyginamiesiems tyrimams. Vienas aktyviausių šio skyriaus autorių buvo M. Davainis-Silvestraitis. Jo publikacijos išsiskyrė branda, kruopštumu, surinktos medžiagos skirstymu<sup>10</sup>.

„Paieškų“ publikacijos sistemos pagal temas: buvo išskirta dvidešimt viena teminė grupė<sup>11</sup>; šio skyriaus tekstuose minima lietuviška medžiaga taip pat buvo gana įvairi, ji pristatoma atsižvelgiant į temų populiarumą.

Labiausiai domėtasi piliakalnių tema (XI)<sup>12</sup>:

**Tadeusz Dowgird. *Piłkalnie. O dwóch mogiłach księżęcych z czasów przedhistorycznych na Żmujdzi [Piliakalniai. Apie du kunigaikščių kapus iš priešistorinių laikų Žemaičiuose]*, 1889, t. III, z. 2, p. 380–389.**

Tiriama žodžių *pilė*, *piłkalis* etimologija, smulkiai aprašomi Žemaitijos piliakalniai (kunigaikščių Gedimino ir Džiugo kapai), pridedami su jais sietini padavimai ir

10 M. Davainio-Silvestraičio teikiama medžiaga išsamiai buvo dokumentuota Bronislavos Kerbelytės studijoje, todėl jo straipsnių, spausdintų *Wisloje*, čia nepateiksime, žr. B. Kerbelytė. „Mečislovas Davainis-Silvestraitis tautosakininkas“, in: *Pasakos, sakmės, oracijos*, surinko Mečislovas Davainis-Silvestraitis, paruošė Bronislava Kerbelytė, Klimas Viščinis, Vilnius: Vaga, p. 5–38.

11 Išskirtos šios teminės grupės: I. *Lecznictwo ludowe*; II. *Obszar etnograficzny*; III. *Kula / Mętownie*; IV. *Chata*; V. *Księga przysłów polskich*; VI. *A pochylone*; VII. *Zwyczaje prawne*; VIII. *Pismo obrazowe*; IX. *Poglądy ludu na przyrodę albo Zwierzęta w pojęciach ludu*; X. *Nazwy topograficzne*; XI. *Piłkalnie*; XII. *Niecenie ognia przez tarcie*; XIII. *Pamięć o zmarłych*; XIV. *Pisanki*; XV. *Ludoznawstwo żydowskie*; XVI. *Mak / Liście makowe*; XVII. *Czytelnictwo ludowe*; XVIII. *Sobótka*; XIX. *Istoty nadprzyrodzone*; XX. *Szwedzi, Tatarzy i Turcy*; XXI. *Chleb*.

12 Čia ir toliau romėniškais skaitmenimis nurodomas atitinkamos teminės grupės numeris.

legendos, išvardijami autoriui žinomi šaltiniai, kuriuose piliakalniai yra buvę aprašyti (M. Strykovskio, T. Narbuto, E. Tiškevičiaus, J. I. Kraševskio, M. Balinskio, I. Bušinskio veikalai).

**W. W. [Apie piliakalnius], 1889, t. III, z. 4, p. 894–899.**

Aprašyti septyni piliakalniai, pridėti ir apie juos surinkti padavimai. Pastabų apie asmenis, pasirašiusio W. W. inicialais, žurnalui atsiųstą medžiagą pateikia ir T. Daugirdas; jis remiasi Eduardo Volterio knygoje *Об этнографической поездке по Литве и Жмуду летом 1887 года* (1887) sudarytu piliakalnių katalogu.

**Biruta. Podanie o górze Pilokalskiej [Padavimas apie Piliakalnių kalną], 1889, t. III, z. 4, p. 899–900.**

Spausdinami padavimai apie Piliakalnių kaimo kalną (Vilkaviškio pav.).

**Władysław Sokolowski. [Apie Trakų pavieto piliakalnius], 1890, t. IV, z. 2, p. 453–456.**

Publikacijoje skelbiami keturių Trakų paviete esančių piliakalnių archeologiniai aprašymai.

**Ludwik Krzywicki. Pilkalnie [Piliakalniai], 1891, t. V, z. 1, p. 165.**

Dalijamasi informacija apie Bubių piliakalnį (Šiaulių pav.).

**Z[ygmunt] W[asilewski]. Pilkalnie [Piliakalniai], 1892, t. VI, z. 1, p. 228.**

Skelbiama D. Poškos kūrinio *Rozmyślenia wieśniaka rolnika...* (1829) apžvalga, nes jame yra pastabų apie Karšuvos pavieto piliakalnius ir tautovardžio *jotvingiai* (*Jadźwingi*) kilmės iš lietuviško žodžio *užvingis* išaiškinimas.

**Szczęśny Jastrzębowski. Pilkalnie [Piliakalniai], 1892, t. VI, z. 2, p. 433–434.**

Publikacijos autorius pristato informaciją iš Bolesława Brzozos straipsnio „Pilokalnie litewskie i źródło nazwy źnicza“ (*Bibliografia Warszawy*, 1859, t. IV).

**S[zcześnie] J[astrzębowski]. Pilkalnie [Piliakalniai], 1893, t. VII, z. 4, p. 751.**

Žinutėje vienu sakiniu dalijamasi informacija apie Stanisława Morawskio tekstą „Od Merecza do Kowna“ (*Teka Wileńska*, 1858, Nr 6), kuriame yra kelių piliakalnių aprašymai.

**B[runo] W[incenty] K[orotyński]. Pilkalnie [Piliakalniai], 1894, t. VIII, z. 3, p. 585.**

Duota bibliografinė nuoroda į Mykolo Miežinio žodyną *Lietuwiszkaï-latwiszkaï-lenkiszkaï-rusiszkaï žodynas* (1894), kuriame patariama ieškoti informacijos apie žodžius *pilė* ir *pilkalnis*.

Dar viena populiari skyriaus tema – J o n i n ė s, arba R a s ū š v e n t ė (XVIII):

**B[runo] W[incenty] K[orotyński]. [Apie Rasų kapinių pavadinimo kilmę], 1892, t. VI, z. 3, p. 685.**

Pristatytas Adomo Honorijaus Kirkoro darbas *Историко-статистические очерки города Вильно* (1858), kuriame rašoma apie Rasų kapines ir jų pavadinimo kilmę. Pateikta Rasų šventės pavadinimai rusų, lenkų, prūsų kalbomis; yra žinių apie šios šventės apeigas ir dainas.

**M[ichał] R[awita] Witanowski. *Sobótka* [Rasos], 1894, t. VIII, z. 1, p. 152–153.**

Autorius supažindina su informacija, rasta J. I. Kraszewskio veikale *Litwa* (1847, t. 1); nurodoma, kad čia pateikiama žodžio *rasa* etimologija, aiškinama žodžio *šluotražys* (*szlotražys*) reikšmė, rašoma, kad Rasos švenčiamos naktį iš birželio 23 į 24 dieną Saulės dievo Lado garbei, aprašomos šventės apeigos.

**Rafał Lubicz. [Apie Jonines], 1894, t. VIII, z. 1, p. 153–154.**

Paminėta, kad knygoje apie Kauno gubernijos valstiečių gyvenimą ir ūkininkavimą (*Ковенская памятная книга на 1861 год*, 1861) yra aprašyti lietuviams būdingi Kūčių ir Joninių šventės papročiai.

**M[ichał] R[awita] Witanowski. *Sobótka* [Rasos], 1894, t. VIII, z. 3, p. 586.**

Aprašytos Rasų (kitaip vadinamų Joninėmis) šventimo vietos. Pristatydamas Lietuvą, autorius remiasi J. I. Kraszewskio veikalu *Wilno od początków jego do roku 1750* (1841, t. 3).

**L[udwik] S[tanislaw] K[orotyński]. [Apie paparčio žiedą], 1894, t. VIII, z. 4, p. 820–822.**

Aprašomas knygoje *Памятная книжка ковенской губернии на 1862 год* (1862) išspausdintas straipsnis apie paparčio žiedą – laimės ir aiškiaregystės simbolį Lietuvoje ir Žemaitijoje. Jame buvo paminėtas *švento Jono papartis, ugnies papartis*. Rašoma apie paparčio žiedo ieškojimo papročius, žmones, kuriems yra pavykę rasti stebuklingąjį paparčio žiedą; įdėtas pasakojimas apie paparčio žiedo stebuklingąsias galias.

**H[ieronim] L[opaciński]. [Apie Jonines Žemaitijoje], 1896, t. X, z. 4, p. 854.**

Autorius duoda bibliografinę nuorodą į leidinyje *Энциклопедический словарь* (1892, t. XVII) išspausdintą E. Volterio straipsnelį apie lietuvių mitologiją, primena, koku šaltiniu autorius rėmėsi. Šiame žodyniniame tekste E. Volteris aprašė Žemaitijoje esantį Šatrijos kalną, ant kurio Joninių naktį susirenkančios raganos ir velniai.

**R. Oczykowski. [Apie Jonines Žemaitijoje], 1898, t. XII, z. 1, p. 772–773.**  
Referuojama į lenkų kalbą išverstame M. Valančiaus istoriografiniame veikalė *Żemaičių vyskupystė (Biskupstwo Zmujdzkie*, opisał ks. biskup Maciej Wołonczewski, 1898) aprašyti Rasų šventės papročiai Žemaitijoje.

Lietuviškos etnografinės medžiagos rinkėjai pateikė nemažai duomenų apie lietuvių liaudies mediciną (I):

**J. S. Ziemia. [Apie pasiutligės gydymą], 1895, t. IX, z. 3, p. 590–591.**  
Paminima, kad Kauno gubernijai priklausančiame Rokiškyje pasiutligė yra gydoma miškinės sidabražolės (lot. *Radix Tormentillae*) nuoviru.

**J[an] W[itort]. [Apie dantų skausmo malšinimą], 1895, t. IX, z. 4, p. 810.**  
Rašoma apie neįprastą dantų skausmo malšinimo būdą. Vienoje Panevėžio statybivietėje buvo užfiksuotas atvejis, kai statybininkai išsiėmė iš rastos kaukolės sveikus dantis. Manyta, kad numirėlio dantimis galima numalšinti dantų sope.

**Michał Eustachy Brensztejn. Lecznictwo ludowe. Sposoby i remedia, lekarstwa czyli sekreta przeciwko czarom różnym [Liaudies medicina. Būdai ir priemonės, vaistai arba „paslaptys“ nuo burtų], 1898, t. XII, z. 3, p. 537–540.**  
Pateikiama XVIII a. rankraštyje rasta informacija, kuri buvo užrašyta Tomo Gorskio Šaukėnų kaime, Šiaulių paviete; pasakojamos įvairios užkeikimų, burtų nuėmimo, ligų gydymo istorijos.

Domino ir lietuvių gyvenamieji pastatai (IV). Žurnalui medžiagą siuntę autoriai pateikdavo ne tik kruopštų trobesių aprašymą, bet ir piešinių:

**Tadeusz Dowgird. Chata [Troba], 1893, t. VII, z. 2, p. 383.**  
Pateiktas T. Daugirdo komentaras ir piešinys, vaizduojantis seną medinį svirną (jis priklausė Liudvikui Pliateriui), stovėjusį Kurtuvėnų miestelyje (Šiaulių pav.).

**H[ieronim] Ł[opaciński]. Chata [Troba], 1896, t. X, z. 4, p. 845.**  
Pateikta bibliografinė nuoroda į leidinį *Энциклопедический словарь* (1892, t. XVII), kur apie lietuvių gyvenamuosius pastatus rašė E. Volteris, cituodamas Adalberto Bezenbergerio darbą apie lietuvišką namą („Ueber das litauische Haus“, 1866).

Kiek mažiau duomenų paskelbta apie lietuvių etnografines ribas (II):

**M[ichał] R[awita] Wit[anowski]. [Dėl kalbų vartojimo ribų], 1896, t. X, z. 1, p. 130.**

Pateikiama žinių apie istorinės Lenkijos srities Mazovijos kalbines ribas. Iškeliamas

Dominiko Szulco veikalė *O znaczeniu Prus dawnych* (1846) užfiksuotas faktas, kad tarp Ančios upės (lenk. *Hańcza*) ir Prieraslio (lenk. *Przerośl*) yra vartojama lietuvių kalba.

**H[ieronim] L[opaciński]. [Apie etnografines lietuvių genties ribas], 1896, t. X, z. 4, p. 845.**

Pateikta nuoroda į šaltinį, kur galima rasti žinių apie etnografines lietuvių genties ribas: *Энциклопедический словарь*, 1892, t. XVII.

J. I. Kraszewskio veikalai *Litwa. Starożytne dzieje...* (1847, t. 1) ir *Wilno od początków jego do roku 1750* (1840, t. 1) tapo pagrindiniu temos apie pagonišką k r i v u l ę (III) plėtojimo šaltiniu:

**B[runo] W[incenty] K[orotyński]. [Apie krivulę], 1892, t. VI, z. 1, p. 224.**

Pateikta bibliografinė nuoroda į knygoje *Litwa. Starożytne dzieje...* aptiktą informaciją apie pagonišką krivulę Lietuvoje; rašoma apie jos paskirtį ir aiškinami su žodžiu *krivulė* susiję frazeologizmai.

**M[ichał] R[awita] Witanowski. [Apie krivulę], 1894, t. VIII, z. 3, p. 584–585.**

Pasiremdamas J. I. Kraszewskio darbu *Wilno...*, autorius aprašė apeiginės lazdos – krivulės reikšmę, pateikė duomenų, kad *krivule* buvo laikoma valdžios ženkle ir vyriausiojo žynio pavadinimas *kriwe* (krivis) yra kilęs nuo žodžio *krivule*.

Iš t o p o g r a f i n i ų u ž r a š y m ų (X) minėtina viena pozicija:

**Zniszczyński. [Apie Trakų ežerų įlankų pavadinimus], 1891, t. V, z. 2, p. 431.**

Pateikta apie pusšimtis įlankų pavadinimų.

Tik vienas kitas žurnalo autorius užrašinėjo l i e t u v i š k a s p a t a r l e s (V):

**B. V. K.<sup>13</sup> [Apie lietuvių patarles], 1892, t. VI, z. 4, p. 927.**

Trumpai aptartas L. A. Jucevičiaus straipsnio „Niektóre przysłowia ludu litewskiego“ (*Pisma rozmaite wydane przez T. D.*, 1838) turinys. Pristatomame straipsnyje buvo pateikta keturiolika patarlių, viena jų – apie žemaičių Šatrijos kalną. Pateiktas ir trumpas padavimas, susijęs su šia patarle.

**A[lexander] Brückner. *Przyczynki do dziejów przysłowi polskich* [Pastabos apie lenkų patarles], 1896, t. X, z. 3, p. 600–919.**

Kai kurios lenkiškos patarlės straipsnio autoriaus palygintos su lietuviškomis (p. 609, 610, 619); pateikta bibliografinė nuoroda į A. Rotundo veikalą *Rozmowa Polaka z Litwinem* (1564).

.....  
13 Manytina, kad tai B. V. Korotinskio inicialai.

Atkreiptas dėmesys ir į lietuvių antgamtinės būtybes (XIX), tautosakoje minimus kitataučius – švedus, totorius, turkus (XX):

**B[runo] W[incenty] K[orotyński]. [Antgamtinės būtybės], 1893, t. VII, z. 1, p. 180–183.**

Autorius supažindina su žurnale *Kłosy* 1865–1867 m. spausdinta informacija apie antgamtinės būtybes, pamini W. Wójcickio ir L. A. Jucevičiaus straipsnius. Pastarasis penktame *Kłosy* numeryje (1865) pateikė žinių apie lietuvių tikėjimus upių ar ežerų *sužadėtinėmis*, surašė lietuviškus ir žemaitiškus undinių pavadinimus. Septintame numeryje (1865) išspausdintame W. Wójcickio straipsnyje „Jurata królowa czeltic“ rašoma apie Baltijos jūros deives – *czeltic*; taip pat nurodomas kitas undinės pavadinimas – *topielice* ‘skenduolė’.

**M[ichał] R[awita] Witanowski. [Apie švedus ir totorius], 1894, t. VIII, z. 3, p. 591.**

Pateikdamas šaltinių apie švedus ir totorius nuorodas, autorius išvardija J. I. Kraszewskio darbus, kuriuose yra lietuviškos medžiagos: Vilniaus istorijoje esama padavimo apie švedus prie Aušros Vartų (*Wilno od początków jego do roku 1750*, 1842, t. 4), minimi Lietuvos totoriai (*Wilno...*, 1841, t. 3), studijoje *Litwa* (1847, t. 1) rašoma apie Švedkalniu vadinamą kalną prie Nemuno žiočių.

Taip pat į mirusiųjų paminėjimą (XIII):

**B[runo] W[incenty] Korotyński. [Apie Vėlines], 1893, t. VII, z. 1, p. 177–178.** Rašoma apie Vilniaus gubernijoje švenčiamas Vėlines, lenkiškai vadinamas *Dziady*.

Medžiaga iš Lietuvos apie liaudišką gyvūnų sampratą (IX) nekėlė didelio tautosakos rinkėjų ir tyrinėtojų susidomėjimo:

**B[runo] W[incenty] Korotyński. [Apie gegutę], 1893, t. VII, z. 3, p. 597–598.** Rašoma, kad leidinio *Przeгляд Warszawski* (1841) antrame tome autorius aptikęs Wiktora Jakowieckio eilėraštį „Kukułka, balada litewska“ ir prideda šiek tiek informacijos apie lietuvių tikėjimus, susijusius su gegute.

Lietuviška medžiaga apie papročių teisę (VII) buvo susidomėta tik tada, kai jau ne kartą minėtas šio skyriaus autorius J. Kybartas paskelbė niekur nepublikuotų žinių:

**J[ózef] Kibort. Zwyczaj prawne ludu żmujdzkiego [Žemaičių papročių teisė], 1897, t. XI, z. 3, p. 543–554.**

### III. Bibliografinė informacija

Šiame skyriuje *Wisła* skaitytojams pristatydavo Lenkijoje ir užsienio šalyse leidžiamus periodinius ir tęstinius leidinius. Dažnai buvo nurodoma, kokio pobūdžio lietuviška medžiaga juose skelbiama:

- Zbiór wiadomości do antropologii krajowej*<sup>14</sup> (1887, t. 11), 1888, t. II, z. 1, p. 236.  
*Mitteilungen der litauischen litterarischen Gesellschaft* (1887, t. XII), 1888, t. II, z. 1, p. 238.  
*Archiv für Anthropologie* (1888, t. XVII, z. 4), 1888, t. II, z. 2, p. 406.  
*Kraj* (1891, Nr 18–52), 1892, t. VI, z. 2, p. 480–481.  
*Wileński Wiestnik* (1890, Nr. 226), 1892, t. VI, z. 3, p. 715–716.  
*Kijewlanin* (1890, Nr. 105), 1892, t. VI, z. 3, p. 716–717.  
*Dziennik Warszawski* (1893, Nr 29, 30), 1893, t. VII, z. 1, p. 224.  
*Kalendarz Wileński na 1893 rok*, 1893, t. VII, z. 1, p. 232.  
*Revue des traditions populaires* (1892), 1893, t. VII, z. 2, p. 398.  
*Archiv für slavische Philologie* (1891, t. XIII; 1892, t. XIV), 1893, t. VII, z. 2, p. 401–407.  
*Moskiewskie Wiadomości* (1891, Nr. 1), 1893, t. VII, z. 3, p. 621–623.  
*Żurnal Ministerjum Oświaty* (1892), 1894, t. VIII, z. 1, p. 189–191.  
*Uniwersyteckie Izwiestja kijowskie*, 1894, t. VIII, z. 1, p. 192; t. VIII, z. 4, p. 860–861; 1896, t. X, z. 1, p. 183–184.  
*Prace Filologiczne* (1885–1893, 4 t.), 1894, t. VIII, z. 2, p. 381–387.  
*Charitas. Księga zbiorowa...* (Peterzburg, 1894), 1894, t. VIII, z. 3, p. 598.  
*Altpreussische Monatsschrift*, 1895, t. IX, z. 1, p. 182–183; t. IX, z. 4, p. 825–826; 1896, t. X, z. 1, p. 165–166; 1897, t. XI, z. 4, p. 832.  
*Przegląd Etnograficzny* (Moskwa, 1891), 1895, t. IX, z. 1, p. 186–197.  
*Wszechświat* (1892), 1895, t. IX, z. 1, p. 198–200; (1894), 1896, t. X, z. 1, p. 185–187.  
*Český Lid*, 1895, t. IX, z. 2, p. 435–437.  
*Wiadomości Ces[arskiego] Ros[yjskiego] Towarzystwa Geograficznego* (1894, t. XXX, z. I, II, III), 1895, t. IX, z. 2, p. 437–440.  
*Żurnal Ministerstwa Narodnago Proswěščěnija z r. 1894*, 1895, t. IX, z. 4, p. 828–834; (z r. 1896) 1897, t. XI, z. 3, p. 608–613; (z r. 1897) 1898, t. XII, z. 1, p. 774–777.  
*Żiwaja Starina* (1893), 1896, t. X, z. 1, p. 177–180.  
*Sitzungsberichte der Altertumgesellschaft Prussia* (z lat 1893–1895), 1896, t. X, z. 1, p. 201.

.....  
 14 Leidinių pavadinimus pateikiame tokia pat kalba bei rašyba kaip ir *Wisłoje*.

*Памятная книжка Ковенской губ.* [за 1886–1895 г.], 1897, t. XI, z. 1, p. 169–173; t. XI, z. 2, p. 384–392.

*Tydzień* (1896), 1897, t. XI, z. 1, p. 173–174.

Buvo mėgstama Lietuvos istorijos, teisės tema, domėtasi lietuvių tautosakos leidiniais, Kristijono Donelaičio kūryba, Simono Daukanto veikalais. Šio pobūdžio informacijos buvo galima rasti „Naujienu“ (*Nowości*) ir „Knygų naujienu“ (*Nowości księgarskie*) skyreliuose:

*Podania i bajki ludowe, zebrane na Litwie, staraniem Jana Karłowicza* (Kraków, 1887), 1888, t. II, z. 1, p. 231.

Bartsch. *Dajnu balsaj, Melodien litauischer Volkslieder* (Heidelberg, 1886), 1888, t. II, z. 1, p. 238.

Sprogis. *Geografičeskij slovarь drevnej žomojtskoj zemli XVI stolëtija* (Wilno, 1888), 1888, t. II, z. 4, p. 891–893.

Antoni Mierzyński. *Charakter wierzeń litewskich*, 1890, t. IV, z. 3, p. 725.

M. Janczuk. *Къ Voprosu обь antropologičesкомъ типѣ Литовцевъ* (1890), 1891, t. V, z. 1, p. 199.

Antoni Mierzyński. *Źródła do mitologii litewskiej od Tacyta do końca XIII w.* (Warszawa, 1892), 1892, t. VI, z. 2, p. 485.

S. Bałtramajtyš. *Zbiór biblijograficzny materiałów do geografji, etnografji i statystyki Litwy* (Peterzburg, 1891 (1892)), 1892, t. VI, z. 3, p. 729.

W. Hoffhein. *Giesmiu balsai. Litauische Kirchen-Gesänge* (Tylža, 1894), 1893, t. VII, z. 4, p. 797.

Antoni Mierzyński. *Przysięga Kiejstuta* (Poznań, 1894), 1894, t. VIII, z. 2, p. 405.

V. Kudirka. *Kankles lietuviškos dainos 4 balsams (vyriškiems) sutaikytos... I* (Tylža, 1895), 1895, t. IX, z. 4, p. 840.

Keletoje bibliografiją atspindėta ir gausi medžiaga iš Lietuvos:

Adolf Strzelecki. *Materjały do biblijografji ludoznawstwa polskiego, cz. I: Zestawienie dzieł, rozpraw i artykułow za czas od 1878 do 1894 r.*, 1896, t. X, z. 1, p. 98–109; t. X, z. 2, p. 318–339; t. X, z. 3, p. 564–589; t. X, z. 4, p. 786–795; 1897, t. XI, z. 1, p. 33–52; t. XI, z. 2, p. 326–339; t. XI, z. 3, p. 463–492; t. XI, z. 4, p. 655–671; 1898, t. XII, z. 1, p. 241–248; t. XI, z. 3, p. 524–536).

Kazimierz Strzelbicki. *Materjały do biblijografji antropologicznej polskiej*, 1896, t. X, z. 2, p. 282–315.<sup>15</sup>

Parengė Agata Adamaitytė ir Kristina Rutkouska

.....  
15 K. Strzelbickio pateikiamoje bibliografijoje atpasakojamas ir pristatomų darbų turinys. Informacijos apie lietuvių medžiagą publikuojančius šaltinius ir tyrimus galima rasti p. 300–304, 306–307, 309–310.



## Lithuanian Folklore Published in *Wisła*: Bibliographic Inventory (1888–1899)

### *S u m m a r y*

The journal *Wisła* published in Poland in 1887–1905 played an important role both in the development of European folklore research and in collecting of factographic materials. *Wisła* also published some Lithuanian folklore and its research. The majority of publications related to the traditional Lithuanian culture was included into the volumes published in 1888–1899, when the renowned Polish ethnographer, dialectologist, lexicographer and comparative linguist Jan Karłowicz was the editor of the journal. He had earlier personally organized folklore collection in Lithuania, acquired contributors there and compiled a special guide for collecting “mythology” in Lithuania. The journal received articles and data collections from brothers Antanas and Jonas Juška, Juozas Kybartas, Jonas Vitartas, Antanas Miežinskis, Tadas Daugirdas, Bruno Korotyński and Ludwik Korotyński, Rafał Lubicz, Alfred Römer, Mečislovas Davainis–Silvestraitis, etc. The journal published in total about 200 articles and miscellaneous information based on the data from Lithuania.

Here we present the bibliographic inventory of various articles and information, bibliographic references and other items important for the Lithuanian folklore research and published in *Wisła* from 1888 to 1899. Compilation of the inventory follows the structure of the journal, which corresponded to the pattern adopted also by other ethnographic European journals of the time. The journal comprised three chapters. The first was entitled “Articles” (*Artykuły*) and contained works based on scholarly analysis. The second chapter was called “Bibliographic information” (*Bibliograficzno-informacyjny*) and reviewed and evaluated publications of Polish and foreign folklore. From 1888 onwards, every book of some scholarly merit received its review in the journal; thus, information on research conducted in other countries could rapidly reach the scholars. The third chapter was entitled “Search” (*Poszukiwania*) and published materials for scholarly research.